

سالروز وفات مادر مهتاب؛ حضرت ام البنین (علیها السلام)

<"xml encoding="UTF-8?">

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

13 جمادی الثانی سالروز وفات مادر سوگ نشین نهر علقمه حضرت ام البنین (سلام الله علیها) و شیر زن حیدر کرار علی مرتضی (علیه السلام) است. نوشته ذیل به ساحت بانوی ادب پیشکش و به خوانندگان تقدیم می شود.

مشخصات و نسب

نام «فاطمه» و کنیه «اُمّ البنین» (مادر پسران) است. پدرش حِزام، و مادرش ثمامه یا لیلست. همسرش علی بن ابی طالب (علیه السلام) و فرزندانش عباس (علیه السلام)، عبدالله، جعفر و عثمان هستند که هر چهار نفر در سرزمین کربلا و در رکاب امام حسین (علیه السلام) به شهادت رسیدند. آرام گاه وی در مدینه منوره و قبرستان بقیع است.

تاریخ گواهی می دهد که پدران و دایان حضرت ام البنین از دلیران عرب پیش از اسلام بوده و از آن ها به هنگام نبرد، دلیزمردی های فراوانی نقل شده است که در عین شجاعت بزرگ و پیشوای قوم خود نیز بوده اند، آن

چنان که حاکمان زمان در برابرشان سرتسلیم فرود می آورند. اینان همانان هستند که عقیل نسب شناس بزرگ عرب و برادر علی (علیه السلام) به امیرالمؤمنین (علیه السلام) گفت: «در میان عرب از پدراناش شجاع تر و قهرمان تر یافت نمی شود».

انتخاب ام البنین برای همسری امام علی (علیه السلام)

بعد از شهادت حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) ، علی بن ابی طالب (علیه السلام) برادرش عقیل را که آشنا به علم نسب شناسی عرب بود فرا خواند و از او خواست که برایش همسری از تبار دلاوران برگزیند تا پسر دلیری برای مولا به ارمغان آورد.

عقیل، فاطمه کلابیه را برای حضرت برگزید که قبیله و خاندانش، بنی کلاب، در شجاعت بی مانند بودند، و حضرت علی (علیه السلام) نیز این انتخاب را پسندید.

بعد از این که عقیل شجره نامه های اعراب را بررسی و ام البنین را انتخاب کرد، حضرت علی (علیه السلام) ، او را نزد پدر ام البنین فرستاد. پدرخشنود از این وصلت مبارک، نزد دختر خود شتافت و موضوع را در میان گذاشت. ام البنین نیز با سربلندی و افتخار پاسخ مثبت داد و پیوندی همیشگی بین وی و مولای متقیان علی بن ابی طالب (علیه السلام) برقرار شد.

امام علی (علیه السلام) ، در همسرش عقلی سترگ، ایمانی استوار، آدابی والا و صفاتی نیکو مشاهده کرد و او را گرامی داشت و از صمیم قلب در حفظ حرمت او کوشید.

از فاطمه تا ام البنین

فاطمه کلابیه، بعد از گذشت مدتی از زندگی مشترک با علی (علیه السلام) ، به امیرالمؤمنین پیشنهاد کرد که به جای «فاطمه»، که اسم قبلی و اصلی وی بوده، او را ام البنین صدا زند تا فرزندان حضرت زهرا (علیهاالسلام) از ذکر نام اصلی او توسط پدرشان، به یاد مادر خویش، فاطمه زهرا (علیهاالسلام) نیفتند و در نتیجه، خاطرات گذشته، در ذهن آن ها تداعی نگردد و رنج بی مادری آن ها را آزار ندهد.

ام البنین و فرزندان حضرت زهرا (سلام الله علیها)

ام البنین بر آن بود که، در زندگی جای خالی حضرت زهرا (علیها السلام) را برای فرزندان ایشان پر کند؛ مادری که در اوج شکوفایی پژمرده شد و آتش به جان فرزندان خردسال زد: فرزندان فاطمه زهرا (علیها السلام) در وجود این بانوی پارسا، مادر خود را می دیدند و رنج فقدانِ مادر را کمتر احساس می کردند.

ام البنین (علیها السلام)، فرزندان دختر گرامی رسول خدا صلی الله علیه و آله را بر فرزندان خود مقدّم می داشت و بخش عمده محبت و علاقه خود را متوجه آنان می کرد و آن را فریضه ای دینی می شمرد؛ زیرا خداوند متعال در کتاب خود، همگان را به محبت آنان دستور داده است.

فرزندان ام البنین (علیها السلام)

ثمره زندگی مشترک ام البنین (علیها السلام) با حضرت علی (علیه السلام)، چهار پسر بود که به دلیل داشتن همین پسران، او را ام البنین، یعنی مادر پسران می خواندند. نام فرزندان ایشان به ترتیب عبارتند از: قمرینی هاشم حضرت ابوالفضل العباس (علیه السلام)، عبدالله، جعفر و عثمان.

* فرزندان ام البنین همگی در کربلا به شهادت رسیدند و نسل ایشان از طریق عبیدالله فرزند حضرت ابوالفضل (علیه السلام) ادامه یافت.

با شهادت چهار فرزند ام البنین (علیها السلام) در کربلا، این بانوی شکیب، به افتخار مادر شهیدان بودن نائل آمد و درکنار همسر شهید بودن، افتخاری دیگر بر صفحه افتخاراتش افزوده شد.

وقتی خبر شهادت فرزندانش به او رسید، سرشک اشک از دیده فرو ریخت و با روحیه ای قوی در اشعاری گفت:

«ای کسی که فرزند رشیدم عباس را دیدی که همانند پدرش بر دشمنان تاخت، فرزندان علی (علیه السلام) همه شیران بیشه شجاعتند. شنیده‌ام بر سر عباس عمود آهنین زدند، در حالی که دست هایش را قطع کرده بودند؛ اگر دست در بدن پسرم بود، چه کسی می توانست نزد او آید و با او بجنگد؟»

فرزند نام به فدای حسین (علیه السلام)

ام البنین بشیر را دید که فرستاده امام سجاد (علیه السلام) بود و به مدینه آمده بود تا مردم را از ماجرای کربلا و بازگشت کاروان امام حسین (علیه السلام) با خبر سازد. به او فرمود: ای بشیر! از امام حسین (علیه السلام) چه خبر داری؟ بشیر گفت: خدا به تو صبر دهد که عباس تو کشته گردید. ام البنین فرمود: از حسین (علیه السلام) مرا خبر ده!

بشیر خبر شهادت بقیه فرزندان او را هم اعلام کرد، ولی ام البنین پیوسته از امام حسین (علیه السلام) خبر می گرفت و می گفت: فرزندان من و آن چه در زیر آسمان است، فدای حسینم باد. چون بشیر خبر شهادت امام حسین (علیه السلام) را به آن حضرت داد، صیحه ای کشید و گفت: ای بشیر! رگ قلم را پاره کردی و سپس صدا به ناله و شیون بلند کرد. این علاقه او به امام حسین (علیه السلام) دلیل کمال معنویت اوست که آن همه ایثار را در راه مقام ولایت فراموش کرد و تنها از رهبرش سخن به میان آورد.

ام البنین، پاسدار خاطره عاشورا

از ویژگی های بسیار مهم ام البنین، توجه به زمان و مسائل مربوط به آن است. وی پس از واقعه عاشورا، از مرثیه خوانی و نوحه سرایی استفاده کرده تا ندای مظلومیت کربلاییان را به گوش نسل های آینده برساند. ایشان هر روز به همراه پسر حضرت عباس (علیه السلام)، عبیدالله که همراه مادرش در کربلا حضور داشت و سند زنده ای برای بیان وقایع عاشورا بود، به بقیع می رفت و نوحه می خواند. او با این اشعار، هم حماسه کربلا را بازگو و هم در قالب عزاداری به حکومت وقت نوعی اعتراض می کرد و مردم را که اطراف او جمع می شدند، از جنایات بنی امیه، آگاه می نمود.

ام البنین (علیها السلام)، واسطه فیض الهی

ام البنین، همسر علی (علیه السلام) و مادر سردار کربلا، نزد مسلمانان جایگاهی ویژه دارد، چون نزد خداوند از مقام و منزلتی والا برخوردار است، و این مقام به واسطه تقدیم خالصانه فرزندان در راه خدا و استواری و عبودیت ایشان است. از این رو، مؤمنان حاجت مند و دردمند او را به درگاه حضرت باری تعالی شفیع و واسطه قرار می دهند، و غم و اندوهشان را با زیارت مزار آن بانو می زدایند.

اهل بیت علیهم السلام و ام البنین (علیه السلام)

محبت بی شائبه ام البنین در حق فرزندان رسول خدا صلی الله علیه و آله و فداکاری فرزندان وی در راه

سیدالشهدا، در تاریخ بی پاسخ نماند. اهل بیت علیهم السلام هم در احترام و بزرگ داشت وی کوشیدند و بسیار از او قدردانی کرده، او را سپاس گفتند.

زینب کبری (علیهاالسلام) پس از رسیدن به مدینه، به محضرش شتافت و شهادت فرزندانش را به او تسلیم گفت. ایشان هم چنین در مناسبت های دیگر مثل عیدها، برای ادای احترام، به محضر ام البنین (علیهاالسلام) مشرف می شد.

سخن بزرگان در بیان فضایل ام البنین (علیه السلام)

عالم جلیل القدر، زین الدین عاملی، شهید ثانی درباره حضرت ام البنین (علیهاالسلام) می گوید: «ام البنین از بانوان با معرفت و پر فضیلت بود. نسبت به خاندان نبوت، محبت و دلبستگی خالص و شدید داشت و خود را وقف خدمت به آن ها کرده بود. خاندان نبوت نیز برای او جایگاه والایی قائل بودند و به او احترام ویژه می گذاشتند.» هم چنین علامه سید محسن امین می گوید: «ام البنین (علیهاالسلام) ، شاعری خوش بیان و از خانواده ای اصیل و شجاع بود.» علی محمد علی دُخَّیل، نویسنده معاصر عرب در وصف این بانوی بزرگوار می نویسد: «عظمت این زن (ام البنین) در آن جا آشکار می شود که وقتی خبر شهادت فرزندانش را به او می دهند، به آن توجه نمی کند، بلکه از سلامت حضرت امام حسین (علیه السلام) می پرسد؛ گویی امام حسین (علیه السلام) فرزندِ اوست نه آنان».

سیزدهم جمادی الثانی؛ وفات

زندگی سراسر مهر و عاطفه و مبارزه ام البنین (علیهاالسلام) ، رو به پایان بود. او به عنوان همسر شهید، رسالت خویش را به خوبی به پایان رسانید و فرزندانی تربیت کرد که فدایی ولایت و امامت بودند. او، بعد از زینب کبری (علیهاالسلام) دار فانی را وداع گفت، ولی تاریخ نگاران سال ارتحال او را متفاوت نگاشته اند، به طوری که عده ای آن را سال 70 ق بیان کرده اند و عده دیگری تاریخ وفات آن مادر فداکار را، سیزدهم جمادی الثانی سال 64 ق دانسته اند که نظر دوم از شهرت بیشتری برخوردار است. ام البنین را در بقیع، در جوار امام حسن مجتبی (علیه السلام) ، فاطمه بنت اسد (علیهاالسلام) و دیگر شخصیت های مدفون در آن جا به خاک سپردند.

* بخشی از زیارت نامه ام البنین (علیهاالسلام)

سلام بر تو ای همسر جانشین رسول الله (علیه السلام) ؛

سلام بر تو که محبوب زهرایی؛

سلام بر تو ای مادر ماه های درخشان؛

خدا و رسولش را گواه می گیرم که تو با اهدای فرزندان و قربانی کردن آن ها در راه آرمان های حسین (علیه السلام) جهاد نمودی؛

گواهی می دهم که تو یار و یاور امام علی بن ابی طالب (علیه السلام) در سختی ها، مشکلات و مصیبت ها بوده ای ؛

گواهی می دهم که به خوبی از عهده سرپرستی و نگه داری فرزندان زهرای اطهر (علیهاالسلام) و ادای امانت ایشان برآمدی؛

تو در نزد خداوند از مقام و منزلت بالایی برخورداری؛ سلام بر تو و بر فرزندان شهیدت!